

REVISTA CULTURALĂ ORĂDEANĂ
„MUGURI NOU“ (1932)
(Contribuții la cunoașterea istoriei presei culturale
locale în perioada interbelică)

de
LUCIA CORNEA

Scopul lucrării de față este de a aduce câteva completări, pe care le socotim necesare, la imaginea de ansamblu pe care, pe baza cercetărilor de pînă acum, o deținem asupra presei culturale orădene în perioada interbelică.

Racordarea Bihorului la organismul cultural național după 1919 impunea cu tărie și crearea unei prese culturale românești, care să tindă spre un anumit prestigiu, obținut atît prin reflectarea realităților culturale locale, dar, în același timp, și prin conexiunea permanentă cu problematica culturală națională, legătură atît de necesară, de altfel, și pentru alte numeroase aspecte ale vieții culturale transilvănene după Unire.

De la dispariția *Familiei* lui Iosif Vulcan, în 1906, și pînă în aprilie 1920, dată care înregistrează apariția primului număr al revistei *Cele Trei Crișuri*, în Bihor n-a existat nici o revistă culturală românească.

Începînd din anul 1920, revista *Cele Trei Crișuri* și apoi primele două serii interbelice ale revistei *Familia*, care reapare în 1926, vor reprezenta cu autoritate presa culturală românească în Bihor, ambele reviste fiind susținute de un grup de intelectuali de valoare, care au reușit să le degajeze, prin ținută intelectuală și preocupări, din orizontul strict local și să le asigure un cerc statornic de colaboratori dinafară. Cele două reviste au fost realizări de anvergură, *Cele Trei Crișuri* fiind susținută și de reuniunea culturală cu același nume și mai tirziu de Casa Națională, iar *Familia* apărînd în ultimă instanță ca o rezultată a prestigiului intelectual a două personalități — scriitorul și gazetarul Mihail G. Samarineanu și poetul George A. Petre. Ele și-au păstrat în general și independența politică, nefiind aservite vreunui partid, cu toată orientarea conformist-oficială imprimată de George Bacaloglu revistei *Cele Trei Crișuri*, mai ales spre sfîșitul celui de-al treilea deceniu.

În peisajul cultural interbelic însă, marcat de agresivitatea politicianismului, de predominanța în cultură a inițiativei particulare, în condițiile lipsei de interes a statului pentru o *politică culturală* reală, înfăptuită programatic, cu perseverență, în condițiile unor greutăți materiale serioase, insurmontabile de multe ori, făcînd din ori ce între-

prindere gazetărească independentă politic o aventură riscantă, longevitatea *Celor Trei Crișuri*, din 1920 pînă în 1940 și chiar apariția cu intermitență a *Familiei*, din 1926 pînă în 1940, constituie adevărate excepții.

Această situație nu caracterizează de altfel numai Bihorul epocii. Durata în general efemeră a publicațiilor culturale nu a fost proprie numai revistelor orădene, nu a constituit o situație locală, singulară. Profesorul brașovean Axente Banciu, făcînd în 1938 bilanțul celor zece ani de apariție ai revistei *Țara Bîrsei*, observa: „La alte nații, cu mai profundă respirație culturală, astfel de durate n-au, firește, nimic surprinzător. La noi însă, aceste vîrste, puțin frecvente, sunt vîrste respectabile — mai cu seamă cînd ele închid nebănuite eforturi și cheltuieli de energie”¹.

Pe lîngă *Cele Trei Crișuri* și *Familia*, a căror contribuție la conturarea peisajului cultural local este relativ cunoscută, au mai existat însă unele încercări de-a edita la Oradea și alte reviste de cultură, încercări practic necunoscute azi, dar fără de care, pe de altă parte, imaginea presei culturale în contextul general al presei interbelice locale n-ar fi completă.

Lucrarea de față urmează să schițeze profilul uneia dintre aceste experiențe jurnalistice — revista *Muguri Noi*².

Subintitulată *Revistă literară, artistică, socială și de reportajii*, aceasta a apărut, ca publicație lunară, în trei numere, din octombrie pînă în decembrie 1932, tipărită, primul număr, la Tipografia *Cicero* de pe strada Principele Mihai nr. 2 (actuala str. Pescărușului), iar celelalte două la Tipografia *Scrisul românesc* din pasajul Vulturul Negru.

Muguri Noi a apărut sub direcția unui comitet de redacție, aceasta, precum și administrația revistei, funcționînd pe str. Petőfi la nr. 22 (actuala str. Colinelor)³. Numele persoanelor care alcătuiau comitetul de redacție nu este dezvăluit. Știm doar despre *Lascăr Tuduciuc*, moldovean de origine, învățător de profesie, dar lucrînd acum, în urma unei calificări ulterioare, ca funcționar al Direcției regionale de poștă, că a făcut parte, cu siguranță, din redacția noii reviste⁴. Din statornicia unor colaborări, care se mențin pe parcursul celor trei numere, am încercat să configurăm, pe lîngă persoana amintită, și grupul celorlalți intelectuali care au conceput această încercare gazetărească: *Anastase Mavrodin*, profesor de limba franceză la Liceul „Emanuil Gojdu”, președintele Asociației Profesorilor Secundari; *George Bota*, licențiat în filozofie, drept și pedagogie, inspector-șef al regiunii școlare Oradea; învățătorul *Horia I. Gheorghiuță*; *George A. Petre* și *Mihail G. Samarineanu*, amîndoi scriitori și gazetari cunoscuți, precum și *Al. Olteanu*, publicist cu experiență. Numele acestea le-am mai întîlnit adesea, în diferite contexte, angre-

¹ *Țara Bîrsei*, 1938, nr. 4—6, p. 539.

² Biblioteca Academiei R. S. România (B.A.R.), fond *periodice*, cota P.I.12.059.

³ *Micul ghid al orașului Oradea* întocmit de Pop Vasile, Oradea, Tipografia Sonnenfeld, 1931; *Ghidul străzilor municipiului Oradea*, Oradea, 1981.

⁴ *Monografia almanah a Crișanei*, Județul Bihor, Redactată de Aurel Tripon, Tipografia Diecezană, Oradea, 1936, p. 447.

nate în întreprinderi culturale mai mici sau de anvergură, îi cunoaștem, din presa vremii și din surse de arhivă, ca dornici să pună bazele la Oradea ale unei gazetării românești serioase.

Cea de-a doua serie a revistei *Familia* își încetase apariția în 1929. Principalii ei redactori — Mihail Samarineanu și George A. Petre — își puseseră experiența jurnalistică în slujba unicului cotidian orădean românesc viabil din perioada interbelică — *Gazeta de Vest*. În aceste condiții, în 1932, la apariția *Mugurilor Noi*, în afara *Analelor culturale* „*Cele Trei Crișuri*”, nu mai exista în Oradea nici o altă publicație culturală românească. La ora aceea însă *Cele Trei Crișuri* nu mai oferea în aceeași măsură ca și în primii ani posibilitatea intelectualilor locali de a-și exprima în mod frecvent și sistematic gândurile și de a-și etala producțiile literare proprii în paginile sale. Ni se pare de aceea firească încercarea acestui cerc de intelectuali, grupați pe de o parte în jurul școlii, pe de altă parte în jurul *Gazetei de Vest*, de a edita în paralel o revistă culturală, pe care s-o simtă mai apropiată, mai accesibilă.

La apariția sa, programul noii reviste — *Muguri Noi* — se referea la perioada critică pe care o traversa țara (este vorba de anul 1932, anul nivelului maxim al crizei economice), de unde rezulta necesitatea fortificării morale și spirituale pentru a o putea depăși, acestui scop fiindu-i subordonată și noua publicație. Ideea *ofensivei culturale* la granița de vest este prezentă și în acest sumar program, așa cum traversează, de altfel, declarativ și alte inițiative culturale ale epocii interbelice, fie ele ale școlii, ale *Astreii* sau ale altor societăți culturale.

Din punct de vedere grafic, *Muguri Noi* se prezenta în format carte (15×22 cm) pe spațiul a 16 pagini, în care, în ordinea frecvenței rubricilor, au apărut poezii, articole cu problematică culturală, proză (schite, eseuri și un fragment de roman), comentarii politice (în speță antirevizioniste), cronici de spectacol și informații diverse.

Rubrica de poezie era susținută de G. A. Petre, Horia I. Gheorghită, George Bota și Ion Th. Ilea, iar cea de proză de Lascăr Tuduciuc (schite), M. G. Samarineanu (cu un fragment din romanul său *Kyazim bey*, a cărui prezentare foiletonistică o va continua în *Familia*) și George Bota (eseu).

Articolele cu problematică culturală se axează pe câteva idei mari, care revin cu constanță: orientarea politicii culturale în partea de vest a țării și, din cadrul acesteia, cu insistență, situația presei; statutul și rolul învățătorului în societatea interbelică; criza valorilor.

Se sesiza astfel lipsa de interes din partea statului pentru organizarea vieții culturale naționale în partea de vest a țării: „Organizarea culturii naționale la granița de vest ar fi trebuit să fie considerată ca o problemă de stat. Nu s-a făcut decît foarte puțin din partea oficialității pentru organizarea și aducerea la îndeplinire a unui plan de lucru în direcția propagandei culturale și mai ales în direcția culturalizării în spirit românesc a masei țărănești și orășenești”⁵.

⁵ Anastase Mavrodin, *Organizarea culturii naționale la granița de vest*, în *Muguri noi*, 1932, nr. 1, p. 2.

Frământările și eforturile făcute pentru punerea bazelor unei prese românești solide transpar și din paginile noii publicații. În același articol, statul însuși, apoi racila politicianismului, sînt considerate a fi cauza imposibilității de a statornici publicații temeinice, convingătoare: „Pe lingă lipsa de înțelegere a publicului față de marea problemă a presei în părțile acestea, cauza răului stă și în felul greșit cum s-au organizat și condus aceste gazete. Înlăturarea politicii de partid de la aceste cotidiene ar fi fost de natură să convingă publicul de necesitatea existenței lor. Statul își are aici partea cea mai mare de vinovăție. La graniță nu putem rămîne fără o presă serioasă românească”⁶.

O altă idee, aceea a crizei valorilor, temă comună întregii orientări filozofice interbelice, s-a făcut simțită și în gîndirea pedagogică locală după primul război mondial. Diferiți autori își exprimă regretul față de declinul, de subminarea valorilor tradiționale degradate de război, întrezărindu-se în același timp posibilitatea resurecției lor prin intermediul școlii și al culturalizării poporului.

Această îngrijorare este pusă în evidență și în paginile *Mugurilor noi*. Ea e vizibilă la George Bota, care constată: „Războiul cel mare a distrus nu numai valorile economico-financiare, ci poate mai mult pe cele morale, estetice, politice și chiar religioase. Este o răsturnare a scării valorilor și o înăbușire a valorilor fundamentale statelor și omenirii. Omenirea ostentă de războiu caută o revizuire a valorilor”⁷, situație în care autorul își pune speranța în școală.

Aceeași idee o întîlnim și la Al. Olteanu, cu referire specială la perioada de criză pe care o străbătea țara: „Incontestabil, că și conflagrațiunile economico-financiare au făcut ravagii în structura fragilă a statului nostru, dar nu e mai puțin adevărat că unirea tuturor românilor ne-a impus o serie de probleme culturale și spirituale care trebuiesc soluționate prompt”⁸, exprimîndu-se totuși încrederea într-o direcție generală de progres vizibilă, afirmă autorul, și pe plan cultural și mai ales încrederea în tinăra generație, chemată să înfăptuiască acest progres în continuare: „De fapt, poporul român, în ultimii zece ani, a făcut un progres enorm pe teren cultural... În acest deceniu și-a făcut apariția o generație nouă... această generație... își revendică dreptul de a lua parte la cimentarea temeliei viitorului”⁹.

Reluînd ideea, această tinăra generație era modelată, ca viitor profil moral și intelectual, la vîrsta maximei maleabilități, de învățător. Cu aceasta ajungem la cea de-a doua idee constantă printre preocupările revistei — rolul învățătorului. Învățătorul, care este măsura-etalon a ideii de intelectual în perioada interbelică, cel pe care gîndirea pedago-

⁶ *Ibidem*, p. 3.

⁷ George Bota, *Filozofia valorilor*, în *Muguri noi*, 1932, nr. 1, p. 5.

⁸ Alexandru Olteanu, *Tineretul „făcător de minuni”*, în *Muguri noi*, 1932, nr. 2, p. 22—23.

gică îl așează la temelia sistemului educațional al epocii. „... Educația ar trebui să preocupe în primul rînd pe conducătorii de popoare; ea fiind însăși cheia progresului omenesc... Nu există mai miop bărbat de stat decît acela care susține că țara sa are prea mulți învățători; nici-odată o țară nu are prea mulți învățători...“⁹ — afirmă George Bota.

Remarci ca cele de mai sus, probînd despre seriozitatea dezbaterilor în probleme fundamentale ale vieții culturale, ale educației, ale formării tinerei generații, valabile pe plan general, demonstau un început promițător pentru noua revistă culturală orădeană. Spre aceeași concluzie ne îndreaptă și grupul colaboratorilor-realizatori ai săi.

Iată însă că numai după trei numere, substanțiale de altfel, revista își încetează apariția. Cauzele nu le-am putut surprinde în mod explicit încă din nici o sursă — presă sau documente de arhivă. Prin analogie și generalizare însă le bănuim a consta tot în greutăți de ordin material, ca și în cazul altor publicații dispărute prea devreme din circuitul informației culturale.

Un an mai tîrziu, unul din colaboratorii stăruitori ai *Mugurilor Noi*, Horia I. Gheorghită, va mai face o încercare pe cont propriu și din pricina aceasta lipsită de vigoare, scoțînd, timp de trei numere, în tipografia *Held* din Oradea, săptămînalul *Imagini critice și literare*¹⁰, în care, pe patru pagini, publica poezii, schițe, recenzii și comentarii politice despre chestiuni la ordinea zilei.

Revenind la revista *Muguri Noi*, susținem, așadar, în concluzie, că în cazul acesta ne aflăm în fața unei încercări convingătoare de a edita o revistă cultural-literară, încercare ce emană de la un grup de intelectuali de valoare, interesați profund în această întreprindere, pe care o consideră ca fundamentală și nu de divertisment, dar căreia momentul debutului nu-i este deloc favorabil. Anul 1932, așa cum am mai arătat, a fost anul de maximă amploare al crizei, decurgînd de-aici posibilități materiale minime, atît din partea editorilor, ca finanțare a întreprinderii jurnaliste, cît și din partea publicului, ca posibilități de cumpărare a revistei ieșite pe piață.

Doi ani mai tîrziu, cînd situația economico-financiară s-a mai redresat, sub conducerea lui M. G. Samarineanu, atît G. A. Petre, cît și G. Bota și Al. Olteanu, își vor pune talentul în slujba noii reviste culturale, gîndită la o scară mai amplă și deplin viabilă de data aceasta — revista *Familia*, seria a III-a.

Analizînd atent cele trei numere apărute ale *Mugurilor Noi* — ca profil, concepție și colaboratori, avansăm ideea de a încadra această revistă culturală între cele două serii ale *Familiei*, cea din 1926—1929 și cea din 1934—1940, ca o punte de legătură între acestea.

⁹ George Bota, *Învățătorii*, în *Muguri noi*, 1932, nr. 3, p. 33—34.

¹⁰ B.A.R., fond cit., cota P.II.12.771.

LA REVUE CULTURELLE D'ORADEA „MUGURI NOUI“ (1932)
(Contributions à la connaissance de l'histoire de la presse
culturelle locale à l'époque d'entre deux guerres)

(Résumé)

En analysant attentivement les trois numéros parus de *Muguri Noui* — comme profil, conception et collaborateurs — l'auteur avance l'idée d'encadrer cette publication entre les deux séries de la revue culturelle *Familia*, celle de 1926—1929 et celle de 1934—1940, comme un pont de liaison entre celles-ci.

L'article complète la vue d'ensemble que, se basant sur les recherches de jusqu'à aujourd'hui, on la détient concernant la presse d'Oradea à l'époque d'entre deux guerres.